

FUN Suomen yliopistokirjastojen verkosto

Kokous 3/2019

Muistio

Aika: 4.9.2019 klo 15–17, 5.9.2019 klo 9–12

Paikka: 4.9. Lapin yliopisto, F-siipi, kokoushuone F 2018, Yliopistonkatu 8, 96300 Rovaniemi ja 5.9. Arktikum, Arktisen keskuksen kirjasto, Pohjoisranta 4, 96200 Rovaniemi.

Etäyhteys (Zoom): <https://uwasa.zoom.us/j/125988185>

Osallistujat:

Minna Abrahamsson-Sipponen, Oulun yliopiston kirjasto (etänä 4.9.)
Tommi Harju, Taideyliopiston kirjasto
~~Tua Hindersson-Söderholm, Svenska handelshögskolans bibliotek~~
Tiina Järvinen, Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
Anne Lehto, Tritonia (puheenjohtaja)
Riitta Lähdemäki, Tampereen yliopiston kirjasto (etänä 4.9., estynyt 5.9.)
Ari Muhonen, Jyväskylän yliopiston Avoimen tiedon keskus (estynyt 4.9., etänä 5.9.)
Ulla Nygrén, Turun yliopiston kirjasto
Ulla Ohvo, Lappeenrannan tiedekirjasto
Susanna Parikka, Lapin korkeakoulukirjasto
~~Matti Raatikainen, Aalto-yliopiston oppimispalvelut~~
Jarmo Saarti, Itä-Suomen yliopiston kirjasto
Pia Södergård, Åbo Akademis bibliotek
Kimmo Tuominen, Helsingin yliopiston kirjasto
Pia-Maria Niemitalo (sihteeri)

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 15.06. Pöytäkirjantarkastajiksi ja ääntenlaskijoiksi valittiin Ulla Nygrén ja Ulla Ohvo.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. Ilmoitusasioihin lisättiin nimeämispyyntö Julkaisufoorumin ohjausryhmään sekä tieto Helsingin yliopiston järjestämästä tietoiskusta bibliometriikkavälineistä. FinELib-asia päätettiin liittää FUN vaikuttaa otsikon alle.

3. Edellisen kokouksen muistio

Tarkastettu muistio löytyy [FUNin verkkosivuilta](#).

4. Lapin korkeakoulukirjaston kuulumiset

Susanna Parikka kertoi Lapin korkeakoulukirjaston ajankohtaiset kuulumiset. Susannan esitys löytyy [FUNin intrasta](#).

5. FUNin toimintasuunnitelma vuodelle 2019

FUN Vaikuttaa

- Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja tapasivat OKM:n edustajien Tapio Kosusen ja Anne Luoto-Halvarin kanssa 11.6.2019. Keskustelussa käsiteltiin yliopistokirjastojen ajankohtaisia aiheita, kuten yhteisten palvelujen ja infrastruktuurien tärkeyttä, kuten KITT ja DMPTuuli sekä tarvetta sisällyttää oikeus rinnakkaistallennukseen (Green Open Access) kansalliseen tekijänoikeuslainsäädäntöön.
- NordRIS-tapaaminen 9.8.2019 CSC:n tiloissa Espoossa. Hanna-Mari Puuska ja Joonas Nikkanen (CSC), sekä Janne Pölönen (TSV) esittelivät NordRIS-projektia (liite 1). Tilaisuudessa keskusteltiin mahdollisen yhteispohjoismaisen julkaisutietojärjestelmän hyödyistä ja haasteista erityisesti yliopistokirjastojen näkökulmasta. Tapaamiseen osallistuivat

työvaliokunnan jäsenet tai heidän valtuuttamansa henkilöt, sekä Tua Hinderesson-Söderholm. Toteutuessaan hanke edistäisi erityisesti SSH-alojen julkaisujen näkyvyyttä, ja sitä voitaisiin myöhemmin laajentaa Euroopan laajuiseksi. Hankealoitetta on myös esitetty UNIFille. Tuen osoitukseksi TSV voi laatia ns. memorandum of understanding -paperin, jonka FUN voisi allekirjoittaa.

Hanna-Mari Puuska ja Janne Pölönen esittelevät NordRIS-projektia FUNin ja NUASin yhteiskokouksessa 5.9.2019.

FUN päätti, että ottaa aloitteeseen kantaa kuultuaan esityksen 5.9.

- Tapaaminen FUCION edustajien kanssa Tampereella 23.9.2019. Riitta Lähdemäki, Kimmo Tuominen ja Anne Lehto osallistuvat. Tapaamisessa keskustellaan mahdollisesta yhteistyöstä.
- Avoimen tieteellisen julkaisemisen kansallisen strategian ja toimenpideohjelman tilanne. Entinen Avoimen tieteen kansallinen strategiaryhmä on muuttanut nimeään ja on nyt *Avoimen tutkimuksen kansallinen ohjausryhmä*. Suomalaisen avoimen tutkimuksen julistus -dokumenttia valmistellaan parhaillaan ja dokumentin avoin kommentointi alkaa syyskuussa 2019. Päätettiin että FUN kommentoi dokumenttia.
- Posterit FUNista kansainvälisessä konferenssissa. Työvaliokunnan ehdotus posterin teemaksi: FUNin strategia: vaikuttaa – kokeilee – näkyy (kielenä englanti). Työvaliokunta suunnittelee posterin ja posterin toteuttamiseen pyydetään graafikkoa esim. Aalto-yliopistosta.

Mahdollisia konferensseja:

- o [IFLA WLIC – Dublin, Ireland 15. – 21.8.2020](#)
- o [IATUL – Porto, Portugal](#)
- o [LIBER – Belgrade, Serbia 24.–26.6.2020](#)
- o [QQML – Barcelona, Spain 26.–30.5.2020](#) “Impact evaluation in Cultural Heritage Organizations” Abstract submissions: December 20, 2019.

Hyväksyttiin työvaliokunnan ehdotus posterin tai vaihtoehtoisesti paperin teemaksi. Konferensseista IATUL ja LIBER ovat FUNin kannalta etusijalla. Keskustelussa nousi esiin esimerkiksi vaikuttaminen mahdollisena aiheena: keihin halutaan vaikuttaa, miten olemme

sen tehneet ja olemmeko onnistuneet tässä. Empiiristä materiaalia voitaisiin kerätä kyselyllä tai haastatteluilla, jos se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi ja on mahdollista aikataulullisesti. Päätettiin, että työvaliokunta ottaa keskustelussa esiin tulleet seikat huomioon jatkovalmistelussa ja valmistelee abstraktia tarjottavaksi soveltuvaan konferenssiin.

- LIBER: Copyright [Librarians, Your Profession Needs You to Advocate for Libraries & Research!](#) (liite 2). Anne Lehto on ollut yhteydessä STKS:n puheenjohtajaan Päivi Kaiposeen (HY/STKS), ja he suosittelevat, että laaditaan yhteinen kannanotto lähetettäväksi OKM:ään.

Viimeistään vuonna 2021 uusi EU-direktiivi, [Direktiivi tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla \(DSM\)](#), tulee sisällyttää osaksi jäsenmaiden lainsäädäntöä. OKM valmistelee [direktiivin muutokset](#) tekijänoikeuslakiin. Soile Manninen (HY) ja Pekka Heikkinen (Kansalliskirjasto) ovat osallistuneet OKM:n työpajoihin, joissa asiaa käsitellään. Kysymys on erityisesti siitä, miten tutkimuspoikkeus implementoidaan kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiivi ei ota kantaa rinnakkaistallennukseen. Kaiponen ehdottaa, että yhteinen kannanottomme voisi, LIBERin oppaan pohjalta, sisältää yleisiä huomioita pakollisesti säädettävistä kohdista, jotka koskevat kirjastoja. Konkreettiset muutosehdotukset voisi esittää, kun direktiivi tulee lausuntokierrokselle.

Päätettiin, että työvaliokunta laatii yhteisen kannanoton STKS:n kanssa. Kananotto voitaisiin myös lähettää muille tahoille, esim. UNIFille tai Suomen Akatemialle.

- FinELibin uusi strategia. Finna-FinELib-visiointityöpaja on 19.9.2019 ja sinne on FUNista kutsuttu Jarmo Saarti, Pia Södergård, Kimmo Tuominen ja Anne Lehto. Keskusteltiin FUNin ja yliopistokirjastojen tavoitteista FinELibin strategian suhteen. Päätettiin, että työpajan 19.9. jälkeen pidetään etäpalaveri, johon osallistuvat FUNin edustajat (jäsenet ja varajäsenet) FinELibin ohjausryhmässä ja Finna konsortiorryhmässä, sekä FUNin puheenjohtaja.

Keskustelussa nousivat esiin mm. seuraavat näkökulmat:

FinELib

- Lisenssisopimusten kustannusten nousu vs. OKM:n FinELib-tuki.
- Havaittiin, että FinELibillä ei ole varsinaista konsortiosopimusta, jossa määriteltäisiin ohjausjärjestelmä ja jäsenten vaikutusmahdollisuudet asioiden valmisteluun.

- Yliopistokirjastojen näkökulmasta on tärkeää, että FinELib huolehtii edelleen tilausmaksullisten aineistojen hankinnasta konsortiolle, ja että se ilmaistaan selkeästi. Poisjäävät aineistot aiheuttavat tutkijoille epävarmuutta.
- FinELibin strategialuonnos halutaan saada FUNin kommentoitavaksi ja on tärkeää, että myös toimenpideohjelma laaditaan ja sen toteutumista voidaan seurata.

Finna

- Tärkeää, että muuttuvien järjestelmien välillä on mahdollisuus rakentaa helposti toimivia rajapintoja.
- Yliopistokirjastoilla voi tulevaisuudessa olla erilaisia ratkaisuja kirjastojärjestelmän asiakaskäyttöliittymän osalta.
- Yhteistyökumppanien tarpeet ja toivomukset tulisi ottaa kehitystyössä huomioon.
- Tärkeä muistaa, että yliopistokirjastot ovat myös tiedon tuottajia.
- Niille, joille Finna tarjoaa pääväylän myös tietokantoihin on tärkeää, että tietokannat tulevat esiin Finnassa omalla brandillaan samaan tapaan kuin yksittäiset kirjat kansikuvineen.

FUN Kokeilee

- 11.6. FUN järjesti webinaarin tekijänoikeuksien oppimisesta pelillisesti, jossa Kapioston Kirsi Salmela esitteli [Kopiraittilan korkeakoulun](#) materiaalia. Webinaariin osallistui 46 yliopistokirjastojen asiantuntijaa.

Puheenjohtaja päätti kokouksen ensimmäisen osan klo 16.55.

OSA 2, 5.9.2019 klo 9–12, Arktikum, Arktisen keskuksen kirjasto

Puheenjohtaja avasi kokouksen toisen osan klo 9.01.

6. Ajankohtaiskatsaus

- Katsaus kirjastojärjestelmähankkeisiin. Ari Muhonen (Koha) ja Kimmo Tuominen (Lumikko) kertoivat kirjastojärjestelmähankkeiden ajankohtaisesta tilanteesta.

Koha: Kansalliskirjasto siirtyi Kohaan syyskuun alussa ja kirjastolla on nyt oma kirjastokortti käytössä. Siirtymättä on enää Kansallisarkisto. Kohan käyttöönottoprojekti on päättymässä tämän vuoden puolella, jonka jälkeen siirrytään ylläpitovaiheeseen. Sopimusta ei vielä ole, mutta sitä viimeistellään parhaillaan CSC:n kanssa. Ajatuksena on, että Koha-ympäristö lisätään yhtenä palveluna ko. yliopistojen jo olemassa olevaan puitesopimukseen. Uusia kirjastoja ei toistaiseksi oteta Koha-yhteenliittymään mukaan ennen kuin sopimusasiat on saatu kuntoon, jonka jälkeen yhteenliittymä on kaikille kirjastoille avoin.

Lumikko: Ex Libriksen Alma-kirjastojärjestelmän käyttöönotto etenee suunnitelmien mukaisesti. Lumikko-kirjastot on jaettu kahteen aaltoon: ensimmäisen aallon kirjastot pääsevät jo syyskuussa harjoittelemaan omalla datallaan ja toisen aallon kirjastojen migraation valmistelu käynnistyy sen jälkeen syys-lokakuun vaihteessa. Kansallisten komponenttien, Finnan, Melindan ja Asterin integroimiseksi Almaan on perustettu työryhmä, johon kuuluu asiantuntijoita Lumikko-kirjastoista ja Alma-kirjastoista. Integrointi etenee yhteistyössä työryhmän, ExLibriksen ja pilottikirjastojen kesken. Yhteistyösopimus on sovittu Lumikko-kirjastojen kesken.

- Kirjallisuuden välityspalveluiden kilpailutus: Anne Lehto kertoi välityspalveluiden kilpailutuksen mahdollisen yhteistyön ajankohtaisesta tilanteesta. Tritonian hallintopalveluiden esimies Anne Koiranen ja yhteistyösihteeri ovat olleet yhteydessä kolmeen konsulttifirmaan ja yhdestä olemme saaneet tarjouksen. Seuraavaksi pyydetään sitovia ilmoittautumisia yhteisen kilpailutukseen osallistumisesta.

Jotkut yliopistokirjastot, mm. HY ja TY, ovat jo edenneet omissa kilpailutuksissaan. Myös hankintaportaalivaihtoehtoa on selvitetty useammassa yliopistokirjastossa.

- Opinnäytteet ja julkisuuslaki: Tommi Harju kertoi työryhmän kuulumiset ja keskusteltiin FUNin kannasta työryhmälle evästyksiksi. Työryhmän esitys löytyy [FUNin intrasta](#). Pyyntöjä saada ei verkossa julkaistuja opinnäytteitä sähköpostitse on tullut kirjastoille, ja niitä on erityisesti pyydetty lähettämään yliopistojen kirjaamoille, jotta asian lainsäädännöllinen perusta tulee esiin pyyntöä toimitettaessa. Korostettiin sitä, että on tärkeää, että opinnäytetyön ohjaajat ovat tietoisia kyseisistä lakipykälistä, jotka velvoittavat kirjastoja pyydetessä toimittamaan opinnäyte sähköisesti. Todettiin, että olisi hyvä olla yhteinen linjaus myös

ammattikorkeakoulujen kanssa. Koska opinnäytteiden julkisuus -asia on vielä hieman epäselvä, FUN toivoo, että saataisiin asia selvemmin lainsäädäntöön. Työryhmä pyytää tähän apua juristeilta.

7. Ilmoitusasiat

- [Kirjastojen tietojohdamisen aloitusseminaari](#) pidettiin 4.6.2019. Halukkaat voivat liittyä kirjastojen tietojohdamisen yhteistyöverkoston [tästä](#). Verkoston syysseminaari ja työpaja 22.10.2019, Tampereen kaupunginkirjasto.
- American Library Associationin presidentti Loida Garcia-Febon vierailijaluento 5.6.2019 Tritoniassa: [Libraries = Strong Communities: Libraries Empowering Students, Teachers, Researchers and Citizens](#).
- FUN kommentoi Tutkimusjulkaisujen avoimen saatavuuden kansallista strategiaa ja toimenpideohjelman luonnosta, 6.6.2019 (liite 3).
- [NUAS Forum 2019: The Digital Workplace — Skills For a Changing World](#) järjestettiin 14.–16.8.2019 Tromssassa Norjassa.
- FUN on saanut TSV:ltä pyynnön ehdottaa edustajaa Julkaisufoorumin ohjausryhmään kaudelle 2020-2023 (liite 4). Työvaliokunta päätti kokouksessaan 29.8.2019 nimetä edustajaksi Riitta Lähdemäen.
- Lahden korkeakoulukirjasto ja Lappeenrannan tiedekirjasto yhdistyivät LUT-tiedekirjastoksi 1.9.2019 alkaen. LUT-tiedekirjasto on Lappeenrannan tiedekirjaston tavoin osa LUT-yliopiston organisaatiota. Miia Willman aloittaa LUT-tiedekirjaston johtajana 1.10.2019. Tiedekirjaston ammattikorkeakoulut, Saimaan ammattikorkeakoulun (Saimia) ja Lahden ammattikorkeakoulun (LAMK), yhdistyvät LAB ammattikorkeakouluksi 1.1.2020.
- [Kirjastoverkkopäivät](#) järjestetään 23.–24.10.2019 teemalla pala palalta parempi. Tapahtuma järjestetään Helsingissä, Helsingin yliopiston päärakennuksessa.

- [Avoimen tieteen syyspäivät](#) järjestetään 25.–26.11.2019 Hankenilla Helsingissä. Päivien otsikko on Yhteistyön avoimuutta - Tutkimusyhteistyö yritysten, julkisten toimijoiden sekä kolmannen sektorin kanssa.

8. Muut asiat

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.10.

Liitteet

Liite 1 NordRIS-projekti

Liite 2 LIBER: Advocate for Libraries and Research

Liite 3 FUNin kommentit Tutkimusjulkaisujen avoimen saatavuuden kansallisen strategian ja toimenpideohjelman luonnokseen 6.6.2019

Liite 4 Nimeämispyyntö Julkaisufoorumin ohjausryhmään 2020-2023